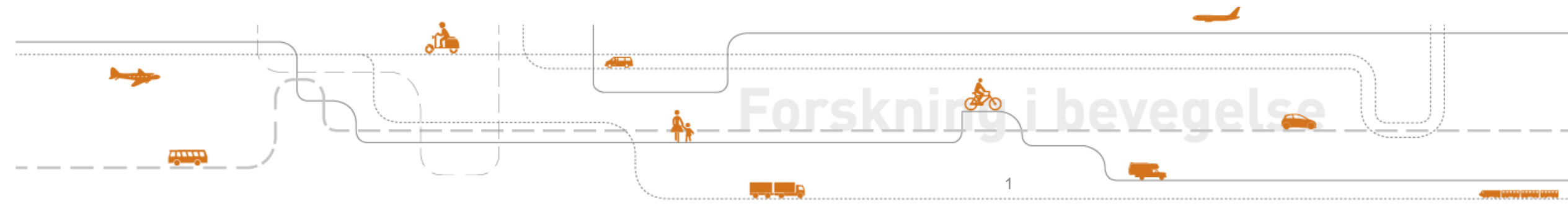

Mikrourbanisering i mindre norske tettsteder – erfaringer, utfordringer og betingelser for å få det til

v/ Marianne Knapskog, TØI

- Sentrumsutvikling er viktig uansett om hvilke størrelse by eller tettsted vi snakker om
 - *tiltak*
 - *aktivitet*
 - *aktører og hvordan de samarbeider*
- Nytt begrep
- Begrepet mikrourbanisering er i litteraturen brukt om tiltak som gjør det mer attraktivt enten å bli eller flytte til et sted ved å introdusere urbane tiltak og verdier på mindre steder – på sin egen måte som underbygger den lokale situasjonen

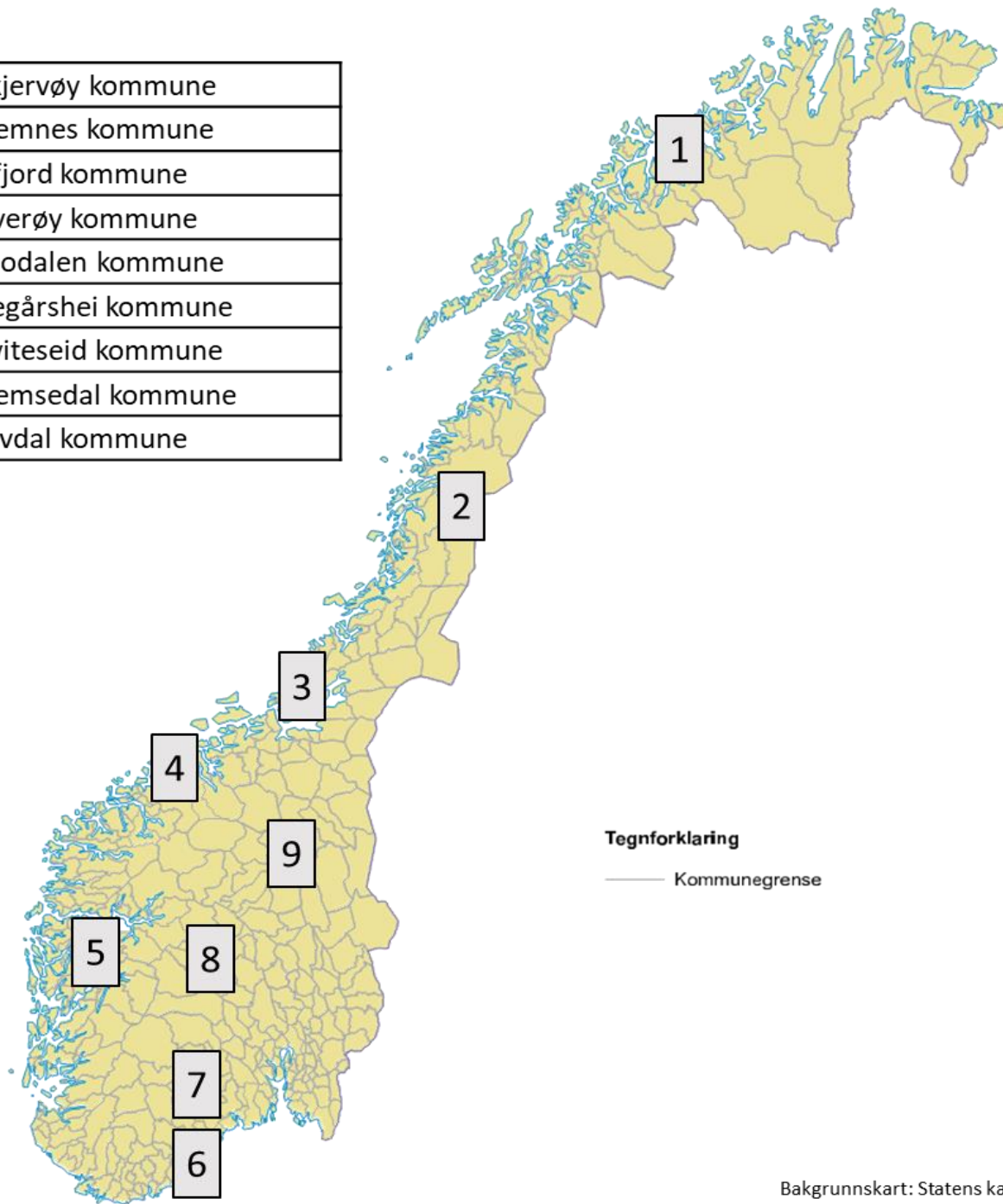
HVA KAN MIKROURBANISERING BETY PÅ
NORSK?

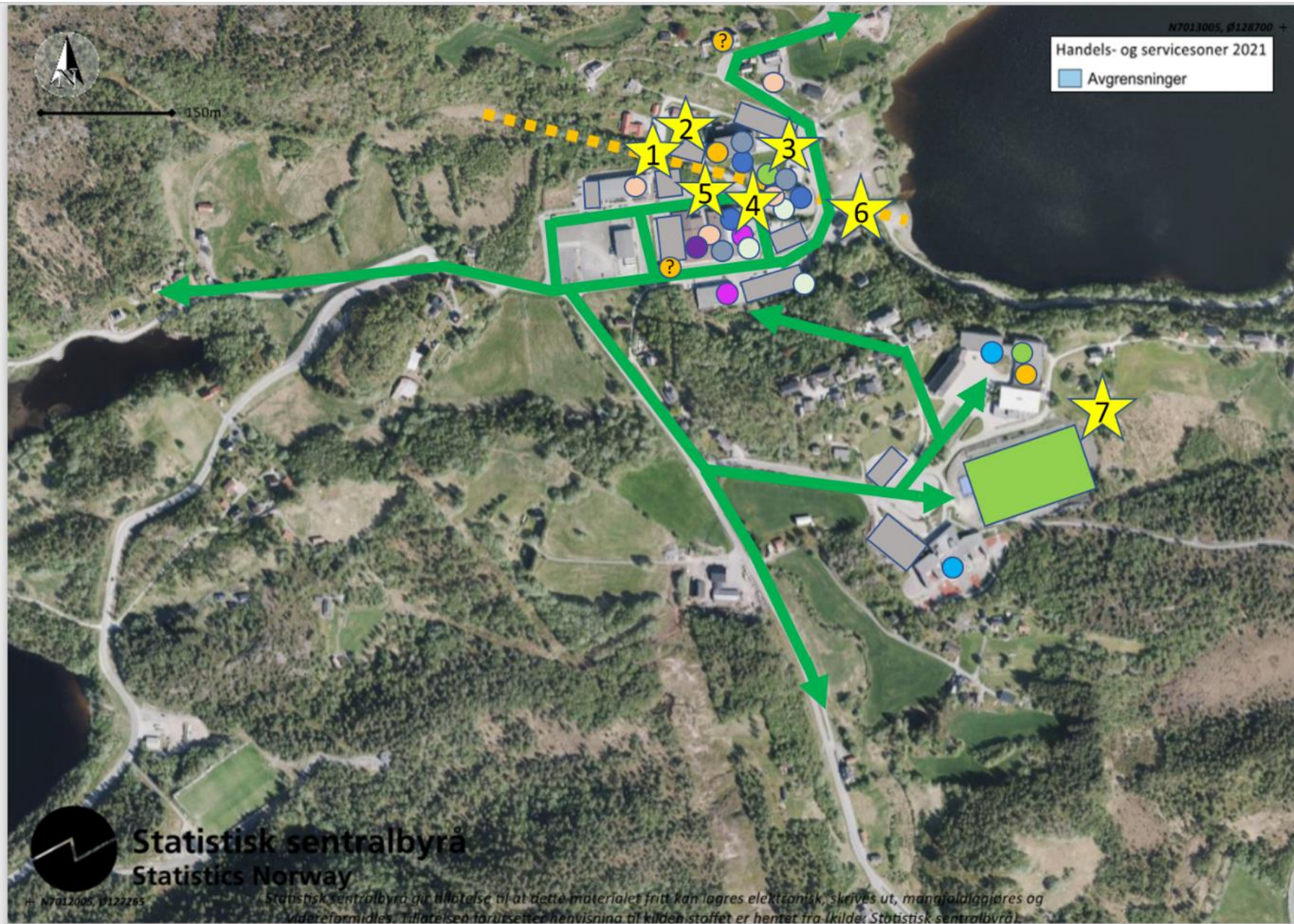
OG HVA GJØRES I NORSKE TETTSTEDER
SOM KAN BESKRIVES SOM
MIKROURBANISERING?

Mikrourbanisering er en strategisk stedsutvikling med særlig fokus på sentrum hvor offentlige aktører, næringsliv og frivilligheten arbeider sammen med mål om å øke attraktiviteten til et mindre tettsted (200-2000 innbyggere).

Mikrourbanisering kan være knyttet til fysiske egenskaper ved stedet som samlokalisering av arbeidsplasser, boliger, offentlige tjenester, sentrumstilbud, samfunnshus og offentlige møteplasser i et fortettet lokalsenter. Det kan også være knyttet til ikke-fysiske egenskaper som aktørsamarbeid, aktivitet i sentrum og andre elementer som gjør et tettsted til et attraktivt sted å jobbe, bo eller besøke.

1	Skjervøy	Skjervøy kommune
2	Hemnesberget	Hemnes kommune
3	Årnes	Åfjord kommune
4	Bruhagen	Averøy kommune
5	Mo	Modalen kommune
6	Myra	Vegårshei kommune
7	Kviteseidbyen	Kviteseid kommune
8	Trøym (Hemsedal)	Hemsedal kommune
9	Alvdal (Steia)	Alvdal kommune

Stedsanalyser

- Handels- og servicesoner (SSB)
- Funksjoner fra Google
- Informasjon fra intervjuer

Merk: underlaget er SSB kart, Handels- og servicesoner, 2021, markert med en lyseblått polygon (ikke alle stedene har en sone). Kartet er redigert av TØI.

Hva vi har
undersøkt som
mikrourbanisering

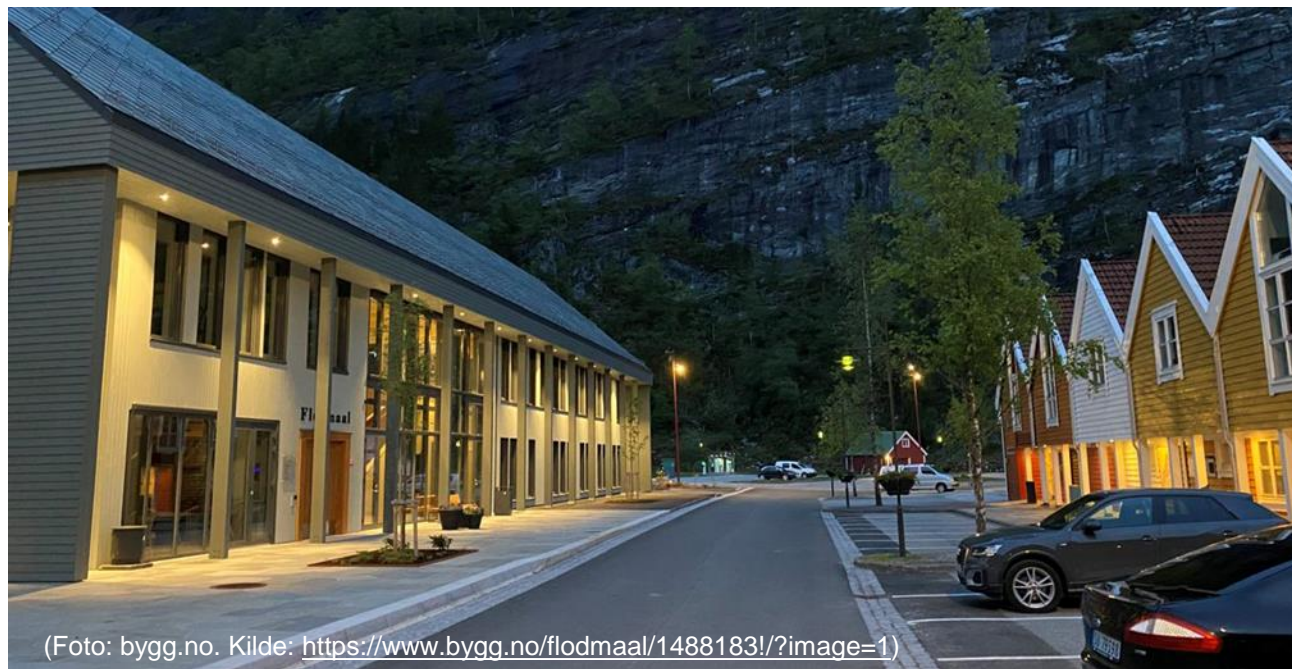
Tiltak

(Illustrasjon: Mdh arkitekter. Kilde: <https://mdh.no/project/hemsedal-central-school/>).

- Skoler, rådhus, bibliotek, flerfunksjonshus
- Legge til rette for utradisjonell bruk
- Gjøre mer tilgjengelig utenfor arbeidstid
- Bruke kommunale prosjekter til sentrumsutvikling

Blanding av funksjoner og aktiviteter i kommunale bygg

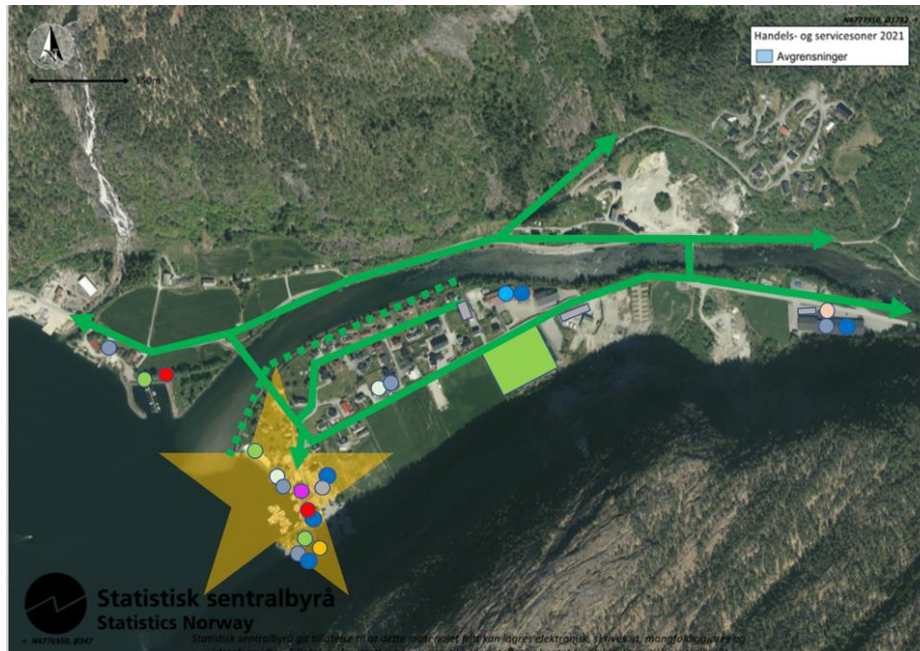
(Foto: bygg.no. Kilde: <https://www.bygg.no/flodmaal/1488183!/?image=1>)

Møteplasser for økt aktivitet i sentrum (til alle døgnets tider)

- Tilbringe tid i sentrum
- Grunnlag for service
- Bo og bli lyst

Kilde: <https://visitokstindan.com/tanken-arkitektur/>

(Foto: Ivar Thoresen. Kilde: <https://www.opplevalvdal.no/arrangement/midsommerdager/>)

Butikken som del av tettstedsutviklingen

- Samlokalisering med andre funksjoner
- Møteplass

- Parkering under bakken eller i felles anlegg

Mer variasjon i boligtilbudet

- Boligtyper
- Utbyggeravtaler

(Foto: veiviseren.no. Kilde: <https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/sentrumsprosjekt-gav-bustadvekst-i-vegarshei>)

Kilde: <https://afjordutvikling.no/>

Utsnitt fra kommunedelplan for sentrum som viser nytt veisystem med kvartalsstruktur, mer areal til boliger og fortettet og blandet bruk i de mest sentrale områdene. (Kilde: Vegårshei kommune (2010)).

Grøntstruktur og turstier i sentrum

- Plass for opphold
- Barn og unge
- Binde sammen sentrum med omland

Kilde: <https://www.kviteseidbyen.no/>

(Illustrasjon: Hagen landskap. Kilde: <https://www.hagenlandskap.no/offentlig/2021/12/7/bruhagen-nrmiljanlegg-kristvikvgen>).

(Foto: Tanken arkitektur. Kilde: <https://tankenark.no/index.php/ring-of-fire/>).

Forskjønning og fortetting ved hjelp av estetikk og arkitektur

(Foto: Fosnafolket. Kilde: <https://www.fosna-folket.no/nyheter/i/Poeqp0/aapnet-ny-gangbro-antagelig-verdens-foerste-i-sitt-slag>).

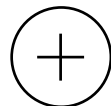
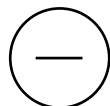
- Nye forbindelser
- Krav til utbygging og plan (utforming og parkering)
- Designmanual

(Foto: Steien hotell. Kilde: <https://www.steienhotell.no>).

- Sette stand bygg og bymiljø
- Lokal byggeskikk (ny og gammel)

Erfaringer og utfordringer i tettstedene

Skjervøy (Troms og Finnmark)	Ønsker å gjøre mer, men det krever kapital	Viktig å ha gode opplevelser 'hjemme'
Hemnesberget (Nordland)	Lite grunnlag for kollektivtransport	Bygdeplanleggerstilling
Årnes (Trøndelag)	Skolen lokaliseres utenfor sentrum	Samlokalisering av funksjoner Holde fast ved vedtak og kvalitetskrav som skal gjelde
Bruhagen (Møre og Romsdal)	Fremdeles mange grå flater Kunne hatt mer samarbeid med næringslivet	Designmanual Samlokalisering Utvikling av grønnstruktur i sentrum
Mo (Vestland)	Barnehage og sykehjem ligger utenfor sentrum	Samlokalisering Sambruk Prosjektbasert utvikling
Myra (Agder)	Vanskelig å få utbyggere interessert hvis det ikke går an å selge til markedspris	Utbyggeravtaler Tenke på å gi innbyggerne et godt liv Utvikling av boliger i sentrum
Kviteseidbyen (Vestfold og Telemark)	Lite formalisert samarbeid mellom næring og plan innad i kommunen Vanskelig å få økonomi i prosjektene	Bygge opp under eksisterende kvaliteter Sentrumsnær turvei Tydelig prioritering og innsats over lengre tid
Trøym (Viken)	Oppdeling av sentrumsfunksjoner	Tydelig prioritert sentrumsområde Samlokalisering Aktiviteter som møteplasser
Alvdal (innlandet)	Etablering av detaljhandel utenfor sentrum	Bevaring som igangsetter og driver for sentrumsutvikling Samlokalisering

fra intervjuer med kommunene

Betingelser

Ut fra casene har vi kommet frem til at følgende betingelser for mikrourbanisering:

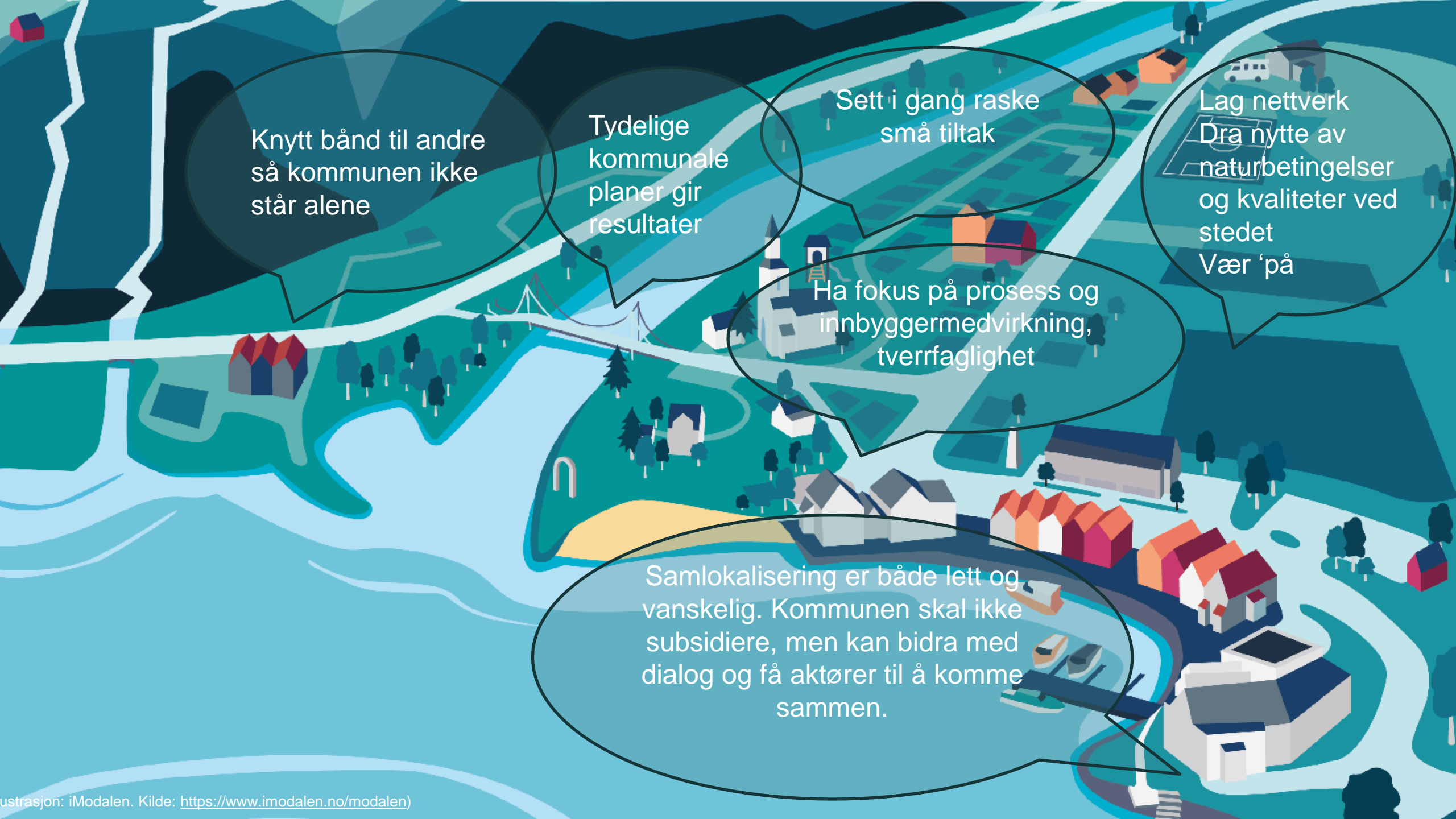
- at det finnes et kommunalt vedtak om sentrumssatsing
- at det finnes, eller utvikles, kommunale strategier og planer som legitimerer og bidrar til ønsket utvikling
- at kommunen må dra prosessen

Viktige faktorer

Ut fra casene har vi kommet frem til at følgende faktorer kan bidra positivt til mikrourbanisering:

- at nøkkelaktører utenom kommunen bidrar inn
- at kommunen deltar i FoU prosjekter, og prosjekter som Bolyst og Gnist
- at kommuner anvender styringsverktøy og avtaler
- at det settes av personressurser til å jobbe med stedsutvikling i kommunen

Knytt bånd til andre
så kommunen ikke
står alene

Tydelige
kommunale
planer gir
resultater

Sett i gang raske
små tiltak

Lag nettverk
Dra nytte av
naturbetingelser
og kvaliteter ved
stedet
Vær 'på

Ha fokus på prosess og
innbyggermedvirkning,
tverrfaglighet

Samlokalisering er både lett og
vanskelig. Kommunen skal ikke
subsidiere, men kan bidra med
dialog og få aktører til å komme
sammen.

Mikrourbanisering = stedsutvikling rettet mot sentrum på mindre steder

Kunnskapsbehov

Samling av tiltak i pakker –
bygdemiljøpakker/tettstedspakker

Effekter av mikrourbanisering og stedsutvikling

Forholdet mellom bygd og sentrum – konflikt eller
avhengighetsforhold

Andre tiltak som kunne vært karakterisert som
mikrourbanisering?

Kilde: [Same
Same But
Different Novelty
Adult T Shirt |
eBay](#)

Takk for oppmerksomheten!

Mikrourbanisme på norsk Eksempelsamling

Marianne Knapskog, Eva-Gurine Skartland,
Maja Karoline Rynning

1947/2023